

Верховний
Суд

Касаційний господарський суд

Вирішення корпоративних спорів

Ганна Вронська

суддя Верховного Суду

Пріоритет статуту ТОВ над Законом про ТОВ

- ✓ Пункт 3 глави VIII Прикінцевих та перехідних положень Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» встановлює річний строк, протягом якого застосовуються положення статуту товариства, навіть якщо вони не відповідають вказаному Закону, за умови, що вони відповідають законодавству станом на день набрання чинності Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю».
- ✓ Після закінчення зазначеного річного строку такий **пріоритет статуту над Законом автоматично припиняється** і положення статутів, які не відповідають вказаному Закону не застосовуються. Натомість застосовуються норми Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю»

Чинність вимог статуту ТОВ щодо кворуму у «перехідний період», визначений Законом України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю»

- ✓ Учасниця ТОВ звернувся до господарського суду з позовом до ТОВ про визнання недійсним рішення загальних зборів ТОВ. Позов обґрунтовано порушенням норм чинного законодавства при скликанні та проведенні спірних загальних зборів.
- ✓ На розгляд суду касаційної інстанції було поставлено питання щодо наявності чи відсутності правових підстав для застосування до спірних правовідносин щодо визначення кворуму на загальних зборах товариства 28.09.2018 положень Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю»; (набув чинності 17.06.2018) чи статуту товариства.
- ✓ Впродовж «перехідного періоду» (встановленого п.3 Прикінцевих та перехідних положень Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю») положення статуту відповідача не змінювалися – діяла редакція від 09.09.2016.
- ✓ Виходячи зі змісту наведеної норми Закону, протягом «перехідного періоду» передбачалась чинність положень статуту ТОВ, які не відповідають цьому Закону, за умови їх відповідності законодавству станом на день набрання чинності цим Законом – тобто станом на 17.06.2018.

Внесення додаткового вкладу до статутного капіталу ТОВ

- ✓ Закон розрізняє поняття внесення вкладу до статутного капіталу товариства під час його створення та додаткових вкладів, тобто таких, що здійснюються при збільшенні вже складеного статутного капіталу.
- ✓ Строк, протягом якого учасники товариства зобов'язані оплатити свій додатковий вклад, визначається не ч.3 ст.144 ЦКУ, а встановлюється за погодженням учасників товариства та закріплюється у статуті товариства або окремих рішеннях загальних зборів учасників.

Відповідальність за невнесення додаткового вкладу

- ✓ За змістом ст.18 Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» не передбачено такого виду корпоративної відповідальності за невиконання (неналежне виконання) учасником свого обов'язку із внесення **додаткового вкладу** до статутного капіталу товариства як виключення учасника з товариства. Натомість ця стаття визначає, які рішення мають прийняти загальні збори учасників товариства після спливу строку для внесення додаткових вкладів.
- ✓ Вирішення питань, пов'язаних із внесенням/невнесенням учасником товариства свого додаткового вкладу, закон відносить до **виключної компетенції загальних зборів**.

Процес

Забезпечення позову до подання позовної заяви

Акціонер ПАТ звернувся до господарського суду з заявою про забезпечення позову до подання позовної заяви, в якій просить суд вжити заходи забезпечення позову, а саме:

- ✓ заборонити проведення державної реєстрації та внесення записів до ЄДРЮОФOPГФ, пов'язаних з прийняттям будь-яких рішень загальних зборів акціонерів ПАТ від 17.12.2019 включно, але не обмежуючись, з приводу зміни складу виконавчого органу – генерального директора ПАТ, зміни типу товариства;
- ✓ заборонити НКЦПФРУ приймати особливу інформацію від ПАТ щодо зміни особового складу Наглядової ради та виконавчого органу ПАТ у зв'язку з рішеннями загальних зборів акціонерів ПАТ від 17.12.2019.

постанова КГС ВС у справі № 911/3136/19

Забезпечення позову до подання позовної заяви

- ✓ Відповідно до Закону України «Про акціонерні товариства» питання обрання та припинення повноважень голови і членів виконавчого органу належить до компетенції наглядової ради товариства.
- ✓ Оскільки заявником не було надано доказів того, що питання зміни директора вирішувалось на загальних зборах ПАТ, які заявник має намір оскаржити до суду, водночас акціонер у своїй заяві про забезпечення позову не вказує про свій намір також оскаржити відповідне рішення наглядової ради товариства з приводу зміни генерального директора, то заявлені заходи забезпечення позову у вказаній частині **не стосуються предмета спору**.
- ✓ Відповідна заборона реєстрації будь-яких рішень загальних зборів порушує ч.10 ст.137 ГПКУ, оскільки **зачіпає права інших акціонерів (учасників) господарського товариства та діяльність товариства в цілому**.
- ✓ У заяві про забезпечення позову взагалі **не обґрунтовано** необхідність вжиття такого заходу забезпечення, як заборона НКЦПФРУ приймати особливу інформацію від ПАТ щодо зміни особового складу Наглядової ради та виконавчого органу ПАТ.

постанова КГС ВС у справі № 911/3136/19 (продовження)

Проникнення за «корпоративну завісу»

- ✓ Проникнення за «корпоративну завісу» або нехтування правосуб'єктністю компанії може бути виправданим лише за виключних обставин, зокрема, якщо точно встановлено, що компанія не може звернутися до конвенційних установ через органи, утворені згідно з її статутом, або, у випадку ліквідації, через її ліквідаторів (див. рішення у справі «Агротексім та інші проти Греції» (Agrotexim and Others v. Greece), від 24 жовтня 1995 року, пункт 66, Серії А № 330-А).

Проникнення за «корпоративну завісу»

ВС дійшов висновку, що у цій справі існують виключні обставини, зокрема такі:

- ✓ 1) судовим рішенням у справі, що переглядається, за позовом учасника товариства, який володіє часткою у статутному капіталі у розмірі 37,5%, було визнано недійсним рішення загальних зборів учасників ТОВ, у тому числі з питання порядку денного, яке прямо стосується другого учасника ТОВ (про обрання членом наглядової ради);
- ✓ 2) скаржник є другим учасником товариства, який володіє часткою у статутному капіталі у розмірі 62,5%;
- ✓ 3) саме товариство, яке є відповідачем у справі, не має здатність особисто здійснювати процесуальні права та виконувати свої обов'язки в суді, оскільки юридична особа є такою, що припинилася в результаті ліквідації, а спір у справі про відміну проведеної державної реєстрації припинення остаточно не вирішений, отже закриття апеляційного провадження за скаргою другого учасника ТОВ на підставі п.3 ч.1 ст.264 ГПКУ є помилковим.

постанова КГС ВС у справі № 910/15925/18 (продовження)

Передача справи на розгляд ВП ВС

Справа № 904/920/19

- ✓ **Позивач** – учасник ТОВ, який володіє часткою 50% статутного капіталу.
- ✓ **Відповідачі** – ТОВ, другий учасник ТОВ (керівник ТОВ).
- ✓ **Позовні вимоги** – визнання недійсними рішень загальних зборів учасників ТОВ щодо передачі в іпотеку нерухомого майна товариства та щодо укладення іпотечних договорів між відповідачами; визнання недійсними укладених між відповідачами іпотечних договорів; припинення іпотеки (скасування запису); скасування заборон відчуження.
- ✓ **Обґрунтування** – іпотечні договори укладені відповідачем-2 від імені ТОВ з перевищенням повноважень у власних інтересах. Позивач зазначає, що загальні збори учасників ТОВ, на яких приймалось рішення про укладення спірних договорів щодо нерухомого майна ТОВ, були скликані з грубим порушенням його корпоративних прав та проведені за відсутності передбаченого законом кворуму, а також вимог ст.98 ЦКУ. Позивач вважає, що через укладення іпотечних договорів порушені його корпоративні права, зокрема право брати участь в управлінні справами товариства тощо.

Ухвала КГС ВС від 20.07.2020 у справі № 904/920/19

Рішення судів попередніх інстанцій та розгляд справи у суді касаційної інстанції

- ✓ Рішенням господарського суду у задоволенні позову відмовлено.
- ✓ Постановою апеляційного господарського суду рішення суду першої інстанції скасовано, позовні вимоги **задоволені частково**. За висновком апеляційного господарського суду, укладення спірних договорів представником товариства з перевищенням повноважень свідчить про порушення корпоративних прав позивача щодо управління справами товариства через участь у вищому органі товариства – загальних зборах учасників, розподілу прибутку товариства (з одержанням своєї частки) від господарської діяльності товариства та погіршення майнового стану товариства, що впливає на права позивача як учасника, з часткою у статутному капіталі товариства в розмірі 50%.
- ✓ Після відкриття КГС ВС провадження за касаційною скаргою ТОВ справу передано на розгляд палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів. З огляду на **необхідність відступити від висновку, викладеного в постановах ВС** у складі колегій суддів КГС від 21.01.2020 у справі №910/5676/18 і справі №924/273/18.

Ухвала КГС ВС від 20.07.2020 у справі № 904/920/19 (продовження)

Науково-консультативна рада при Верховному Суді

✓ На підставі ч. 7 ст. 303 ГПКУ ВС звернувся до НКР при ВС для підготовки наукового висновку з таких питань:

1) У господарському товаристві, до складу якого входять тільки двоє учасників – чи є укладання директором (який є учасником товариства з часткою у статутному капіталі 50%) договору з перевищенням повноважень (зокрема всупереч ч. 3 ст. 238 ЦКУ) порушенням корпоративних прав другого учасника цього товариства?

2) У господарському товаристві, до складу якого входять тільки двоє учасників – чи є укладання директором (який є учасником товариства з часткою у статутному капіталі 50%) договору без передбаченої статутом згоди загальних зборів порушенням корпоративних прав другого учасника товариства?

Ухвала КГС ВС від 20.07.2020 у справі № 904/920/19 (продовження)

Тези ухвала КГС ВС від 20.07.2020 у справі № 904/920/19

- ✓ Щодо необхідності забезпечення доступу до правосуддя як елементу верховенства права
- ✓ Щодо порушення законних інтересів учасника господарського товариства
- ✓ Щодо захисту прав (законних інтересів) учасника господарського товариства, порушених самим товариством
- ✓ Щодо способів захисту порушених прав (законних інтересів)
- ✓ Щодо врахування інтересів усіх учасників господарського товариства

Щодо необхідності часткового відступлення від висновку ВП ВС

✓ Суд вважає, що для правильного вирішення даного спору необхідно відступити від викладеного в постановках Великої Палати Верховного Суду від 08.10.2019 у справі №916/2084/17 і від 15.10.2019 у справі №905/2559/17, від 03.12.2019 у справі №904/10956/16 (з урахуванням ухвали від 17.12.2019 у справі №916/1731/18) висновку в частині стосовно того, що договори, укладені посадовою особою товариства без передбаченої статутом згоди загальних зборів, не порушують прав та інтересів учасників такого товариства незалежно від виконання учасником товариства одночасно функцій його директора або розміру частки учасника в статутному капіталі товариства.

Позиція Верховного Суду

Верховний
Суд

Касаційний господарський суд

Дякую за увагу!

